

1. Аграрний сектор часто стикається з високою волатильністю ринкових цін і погодними ризиками. Це робить управлінські рішення більш складними і вимагає від компаній гнучкості в адаптації до змін. Важливою складовою є стратегічне планування, яке має враховувати непередбачувані зовнішні фактори.

2. Корпоративне управління в аграрній сфері повинно бути спрямоване на забезпечення сталого розвитку. Важливою метою є не лише максимізація прибутку, але й дотримання екологічних норм та соціальної відповідальності. Це включає впровадження ресурсозберігаючих технологій, екологічних стандартів та підтримку місцевих громад.

3. Аграрні підприємства часто мають різні організаційно-правові форми та структуру власності, включаючи кооперативи та фермерські господарства. Це впливає на прийняття рішень і взаємодію між акціонерами. Тому важливо враховувати інтереси всіх учасників, включаючи дрібних фермерів, які можуть бути частиною інтегрованих структур.

4. Існує потреба у розвитку корпоративної культури, що включає навчання і підвищення кваліфікації кадрів. Ефективне управління людськими ресурсами має критичне значення для підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Таким чином, корпоративне управління в аграрній сфері вимагає особливого підходу, що враховує специфіку галузі, ризики та можливості. Це дозволяє аграрним компаніям не лише виживати, а й успішно розвиватися в умовах сучасного ринку. При цьому розвиток корпоративного управління є складним і багатогранним процесом, який потребує постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів. Це важливий чинник для забезпечення довгострокового успіху та стабільності компаній у глобальному бізнес-просторі.

УДК 339.9:338.1

Н.В. Шибасва, д-р екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

С.О. Ставицький, здоб. ОС «магістр» (ДБТУ, Харків)

РОЛЬ СВІТОВОГО БАНКУ У РЕГУЛЮВАННІ СТРУКТУРНИХ ЗМІН

Структура економіки, як єдність елементів і сукупність стійких зв'язків між ними, має вплив на темпи економічного зростання, динаміку всіх основних макроекономічних показників країни. Цим обумовлена важливість змін і самої структури економіки, що відбуваються як результат дії різноманітних факторів. Інтегральна точка зору сучасних науковців наступна: зміни в економічній структурі відбуваються під впливом суспільних потреб, що змінюються. Серед причин, що впливають на формування самих потреб, а через них – на структурні зміни в економіці: науково-технічний прогрес, суспільний поділ праці та

поглиблення спеціалізації, інноваційні цикли, розвиток відносин власності, економічна політика держави [4]. Підтримуємо такий перелік факторів структурних змін, але доповнимо його ще одним – діяльністю міжнародних інституцій.

Для цього проаналізуємо діяльність Світового банку (СБ), як суб'єкта сприяння структурним реформам на рівні національних економік. Зазвичай, на національному рівні структура економіки визначається ринковим механізмом розподілу ресурсів за активного або пасивного сприяння з боку державних інституцій. Але країни із середнім доходом і доходом нижче за середній важко долають такі проблеми як: висока інфляція, зростаючий бюджетний дефіцит, зростання боргу та нестійке сальдо поточного рахунку; неспроможність акумулювання фінансів та розподілу інвестицій; бар'єри для конкуренції, слабкість інституцій.

СБ надає допомогу своїм країнам-членам у проведенні структурних реформ з початку 80-х років ХХ ст. Основні форми допомоги – це аналітичні послуги, консультаційні послуги, кредитування. «Adjustment Lending» – перша програма СБ щодо підтримки структурних реформ. Програма приділяла увагу:

- макроекономічній стабілізації (коригування фіскального та платіжного балансу);
- усуненню мікроекономічних викривлень (розвиток конкуренції);
- сприяння міжнародній торгівлі.

У 80-і рр. ХХ ст. СБ виділив 27 млрд дол. США на 190 кредитних операцій у 64 країнах на підтримку структурних реформ. У 90-і рр. кількість операцій зросла до 346, а обсяг кредитування до 72 млрд дол. США у 98 країнах. Тобто кредитування структурних реформ у 90-і рр. досягло 1/3 всього обсягу кредитування СБ.

За програмою підтримки структурних реформ співпрацювали країни із середнім та низьким рівнем доходів. Сфери, які охоплювала програма: макроекономічна політика, торгова політика, аграрна політика, промисловість, фінансова система та державні підприємства. Спочатку основна увага була зосереджена на короткострокових реформах (наприклад, скасування імпорتنих квот, пом'якшення лімітів процентних ставок, субсидування окремих галузей), а виділення кредитів відбувалося за умови виконання певних вимог, пов'язаних з реформами. Ці умови вважалися критичними для досягнення наміченого результату програми.

Ефективність допомоги виявилася неоднозначною, на що звертали увагу і СБ, і незалежні експерти. Для багатьох країн з низьким рівнем доходу програма допомогла забезпечити відновлення, але виявилася недостатньою для переходу на шлях сталого зростання.

В. Єйстерлі зазначив, що у 36 країнах, які у 80-90 рр. ХХ ст. отримали від МВФ і СБ 10 і більше кредитів, середній темп зростання середньодушового доходу за аналогічний період дорівнював нулю [1].

Л. Сметз та С. Кнак вважали, що наявність великої кількості політичних умов для отримання кредитів СБ, не покращила економічну політику країн-отримувачів [2].

В цілому зауваження до програми СБ щодо підтримки структурних реформ були наступними:

1. Реформи були примусово проведені країнами, і країни не мали власної відповідальності за програму.

2 Соціально незахищені верстви населення страждали від скорочення державних витрат.

3. Встановлення нової системи відносних цін не враховувало слабку інституційну спроможність країн.

Нова програма СБ «Development Policy lending» намагалася врахувати попередній досвід підтримки структурних реформ. Головною метою програми стала підтримка політики та інституцій у країні для досягнення сталого зростання та ефективного розподілу ресурсів. Акцент було зроблено на належному врядуванні, оскільки результати досліджень показали, що неефективні державні інституції та слабе врядування є основними перешкодами для сталого зростання та розвитку. Реформи державного сектору (покращення надання державних послуг і підзвітності, переосмислення процедур управління бюджетом, зміцнення судів і наглядових органів, розбудова антикорупційних інституцій) стали важливим компонентом структурних реформ, які СБ підтримує в країнах-членах. Після 2015 р. підвищилася увага до соціальної складової і соціального захисту.

Розуміння особливостей підтримки структурних реформ важливо для України, це дозволяє краще пояснювати і прогнозувати результати взаємодії із СБ. У 90-і рр. і на поч. 2000-х рр. СБ вклав кошти переважно в аналіз і побудову партнерських відносин на технічному рівні з українським урядом.

Після 2014 року збільшилися обсяги надання кредитів на фінансування структурних реформ до 8 млрд дол. США. На підтримку реформ державного сектору спрямовувалася найбільша питома вага кредитів – понад 30% (рис. 1) [3].

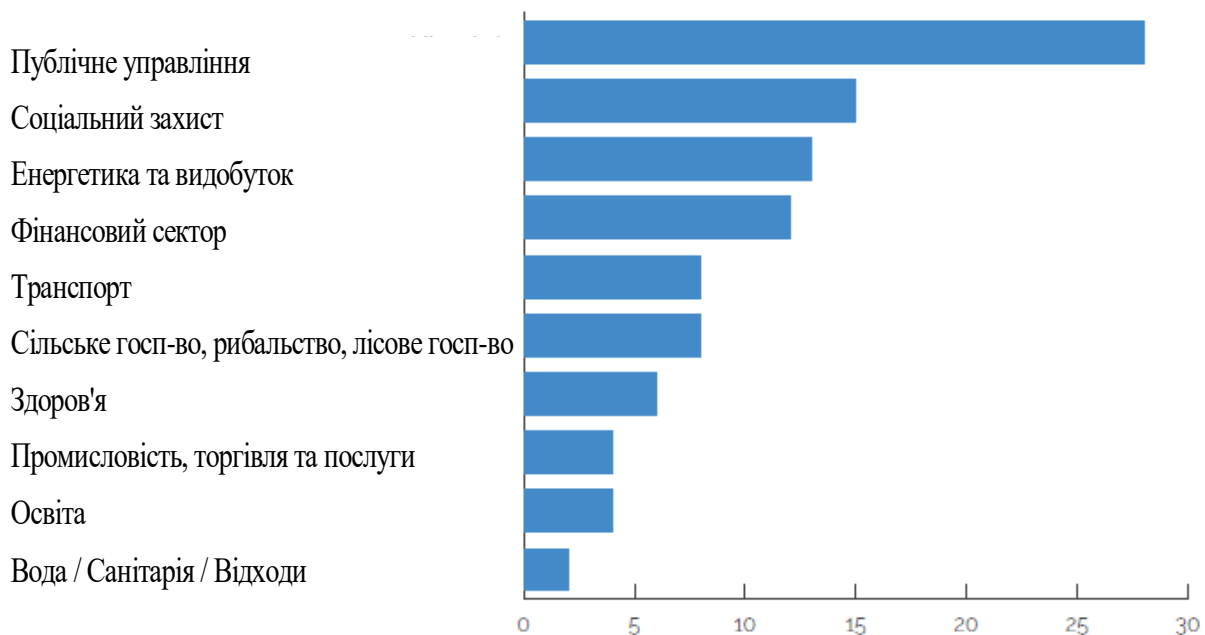

Рисунок 1 – Консультаційні послуги та аналітика в Україні за секторами, 2012-21 фінансові роки, %

Така структура узгоджувалася із положеннями програми «Development Policy lending», але серед факторів, що знижували ефективність заходів у межах програми, за висловами експертів СБ були: вкорінені інтереси в енергетичному та банківському секторах, які використовували систему правосуддя для нейтралізації впливу реформ, тим самим підриваючи довіру до більш широких зусиль з реформування і підтримки змін; реформи, які створювали додатковий тягар для громадян (підвищення тарифів), не компенсувалися підвищенням якості надання відповідних послуг. Тому незважаючи на певні досягнення, українці, скептично ставляться до загального прогресу і впливу реформ на повсякденне життя.

Для підвищення ефективності взаємодії з Україною у напрямі проведення структурних реформ, СБ вважає необхідним приділяти більше уваги судовій владі, враховуючи її важливість для ефективності реформ у цілому ряді інших секторів, та комунікації з суспільством за допомогою інформаційно-роз'яснювальної роботи, взаємодії з організаціями громадянського суспільства, щоб допомогти громадськості зрозуміти необхідність реформ та ціну відмови від реформ.

Інформаційні джерела

1. Easterly, W. 2003. «IMF and World Bank Structural Adjustment Programs and Poverty» in M. Dooley and J. Frankel, eds. *Managing Currency Crisis in Emerging Markets*. The National Bureau of Economic Research, University of Chicago Press.
2. Smets, L. and S. Knack. 2015. *World Bank Policy Lending and the Quality of Public Sector Governance*. Policy Research Working Paper 7267, World Bank
3. The World Bank Group in Ukraine, 2012–20. *Country Program Evaluation*. November 8, 2022. URL: www.worldbank.org
4. Марков Б.М. Структурні зміни у системі економічних явищ та процесів. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/22_2017/11.pdf

УДК 373.014.6:005.6

Ю. В. Ямполь, здоб. ступ. PhD (*КПНУ імені Івана Огієнка*)

КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ЗАЛУЧЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Управління якістю освіти є важливим завданням для сучасних закладів загальної середньої освіти, адже якісна освіта формує основу для розвитку суспільства та економіки. У цьому контексті прозорість комунікацій та залучення усіх учасників освітнього процесу — адміністрації, вчителів, учнів, батьків та громади — мають ключове значення для забезпечення високих стандартів якості освіти.